

co strokovnjakov za sestavo učnih načrtov za imenovane štiri meščanske šole.

V. Vsestransko proučene učne načrte je predložiti občinskemu svetu v odobrenje.

VI. Poverjeništvu za nauk in bogočastje se naproša, naj takoj sistemizuje učna mesta in službe razpiše.

VII. Mestnemu magistratu se naroča, da nemudoma začne s pripravami za otvoritev meščanskih šol s prihodnjim šolskim letom.

Vse te predloge poročevalca tov. Jakoba Dimnika je občinski svet soglasno sprejel. S tem je izrečena prevažna in odločilna beseda. Kar so zlega zakrivila prejšnja korumpirana in gnile razmere, to naj sedaj popravi zmagojuča sila demokratske narodne prosvete! S prihodnjim šolskim letom dobi Ljubljana 4 štirirazredne meščanske šole: eno deško in eno dekliško v mestu ter eno deško in eno dekliško v Spodnji Šiški. Radujemo se tega napredka in ga od srca pozdravljamo!

Ne moremo molčati.

Odlok, ki ga je izdal višji šolski svet dne 10. januarja 1919, št. 234, ob priliki regulacije učiteljskih plač, smo brali v »Učit. Tov.« in v »Slov. Nar.«. Menda so ga priobčili kar vsi slovenski časopisi. Slednjič je došel tudi na naslov vseh šolskih vodstev v področju deželne vlade SHS v Ljubljani.

Kakor rečemo bednemu otroku, če mu damo desetico: »Priden moraš biti!« — tako se je reklo tudi nam, ko so nam uravnali plače. Bedni smo res, a otroci nismo. Milosti nečemo. Vajeni smo trdega dela in črne kruha. Davno prej kot smo čitali ta odlok, je bila v našem srcu globoka vera, da je življenje le tedaj človeka vredno, če koristi človek svojemu bližnjemu po svoji moči, vesti in pameti, da živimo stokratno življenje v srcih, mislih in delu nam izvrševalih, ter da raste v prihodnosti naš duh nepoznan po imenu in licu, da se pomlaja od roda do roda v tisočerihih mladikah. Kdo se ni tega zavedal?

Zdaj pa dobimo odlok, »ki ga naj vzame vsak učitelj točno na znanje, si ga v svojo porabo prepíše in se ravna natančno po njem«. Čudno, da se nam še ne veli, naj si ga obesimo nad oder in si ga vsak dan prečitamo. Še bolj čudno pa, da višji šolski svet še ne ve, da je posvetilo slovensko učiteljstvo že doslej kar najintenzivnejše svoje moči v narodov blagor. Komur ni zapisana dolžnost v duši, tega se tudi od takšnega odloka ne bo oprizela.

Brali smo v odloku, da bo šolska oblast varno pazila na vse, kar bi bilo na kvar ugledu učiteljskega stanu. Moramo reči, da je bilo našemu ugledu jako na kvar, da so prinesli dnevnik, ki so namenjeni javnosti, odlok višjega šolskega sveta, ki se je izražal, kakor da učiteljstvo do zdaj ni izvrševalo svoje naloge.

Sanjali smo nekoč o pravični demokratski domovini. Sen, da, uresniči se!

x.

Važno za goriško učiteljstvo.

Višji šolski svet razglašja z dopisom z dne 6. t. m., št. 1784:

Višji šolski svet je na seji dne 17. prosinca 1919 sklenil, da v teku ureditve plač za učitelje javnih ljudskih in meščanskih šol tudi nakaže vojnodraginske doklade, ki bi šle goriškemu učiteljstvu po državnem zakonu z dne 26. avgusta 1918, številka 319, za leto 1918 in ki mu gredo po naredbi poverjenikov za uk in bogočastje in za finance z dne 13. grudnia 1918, številka 225 Ur. 1.

Za leto 1918 bo višji šolski svet nakazal 10 mesečnih obrokov draginske doklade, za leto 1919 pa tako, da se bo pričel s 1. prosincem do 30. rožnika 1919 draginska doklada redno izplačevala v mesečnih obrokih, to pa le učiteljem (učiteljicam), nadalje vpokojenim učiteljem (učiteljicam), vdovam in sirotam učiteljev, ki bivajo v Sloveniji tostran demarkacijske črte. Na učiteljstvo v zasedenem delu Slovenije se sedaj še ni mogoče ozirati.

Da pa se morejo nakazati nove plače in draginske doklade, se pozivljajo vsi aktivni učitelji (učiteljice), ki so nastavljeni na javnih ljudskih in meščanskih šolah v goriških šolskih okrajih, nadalje vpokojeni učitelji, ki so v imenovanem ozemlju služili na javnih in meščanskih šolah, končno vdove učiteljev, ki so tamkaj služili, naj predlože višjemu šolskemu svetu prijave sledeče vsebine, tako da bodo posamezne točke ena pod drugo:

1. ime in predime;
2. stanovski značaj;
3. šola: (kraj), število razredov;
4. dan in leto zrelostnega izpita;
5. dan in leto usposobljenostnega izpita;

6. popis službe, službena doba;

7. koliko let in mesecev na posameznih mestih;

8. službo je prekinil, zakaj?

9. službeni prejemki:

a) temeljne plače;

b) starostne doklade (petletnice);

c) opravilna doklada;

d) stanarina;

10. pokojnina (pri vpokojenih učiteljih): koliko let je služil po usposobljenostnem izpitu?

11. vdovina (pri vdovah): vzgojevalnina za otroke; število nepreskrbljenih otrok pod 24. letom; koliko službenih let je imel umrli soprog?

12. koliko je prejel(a) v letu 1918 draginske podpore? Koliko predjuna na vojnodraginsko podporo, ki se je pričakovala po zakonu z dne 26. avgusta 1918, št. 319 drž. zak.?

13. rodovinski stan: (soproga, otroci, pri samskih učiteljih starši ali bratje in sestre, ki žive v skupnem gospodinjstvu z učiteljem, ako on popolnoma ali pretežno zanje skrbi).

Prijavi je treba priložiti glede vprašanj pod št. 1 do 12 vse službene doklade (imenovanja, priznavanja petletnic, nakazila pokojnin, vdovnin in vzgojevalnin), glede vprašanja pod št. 13 pa potrdilo občinskega urada o številu rodovinskih članov, ki se morajo navesti in za katere mora učitelj skrbeti. Vpokojeni učitelji seveda izpolnijo samo vprašanja 10 in 13, vdove pa vprašanja 11 in 13.

Čim natančnejši bo izkaz, tem hitreje bo mogoče nakazati plače in draginske doklade. Nakazilo se pa izvrši samo za one učitelje, aktivne in vpokojene, vdove in sirote, glede katerih bodo višjemu šolskemu svetu predloženi s prilogami okrepjeni ali sicer verodostojni podatki, zakaj vsi katastrofi goriškega učiteljstva se nahajajo na šolskih oblastih v zasedenem ozemlju in višjemu šolskemu svetu ni mogoče, dobiti jih v roke.

Nemščina v narodni šoli.

Višji šolski svet je izdal odlok, ki z njim odpravlja obvezni pouk nemščine v narodni šoli. Vendar enkrat! Dolgo časa je bilo treba, da se je odpravil iz naših šol jezik, ki ni zavzemal le odličnega mesta na marsikateri šoli, ampak ki se je splošno gojil na škodo materinske.

Mislili bi torej, da je z omenjenim odlokom sedaj ta zadeva v redu. Pa temu, žal, ni tako! Ze vstajajo posamezniki, ki jim je nekako žal, da ne morejo več vtepati »blagodejne« nemščine v nežne otroške glave in imajo, kakor se vidi, preveč ur za pouk v slovenskem jeziku. In celo neko učiteljsko društvo izraža željo, da nekaj nemščine bi se pa vendar lahko poučevalo. Nekaj učitelj zopet bi rad vsaj do konca šol. leta še poučeval nemščino, »da dokonča snov!« Človek res ne ve, ali bi se jezil ali smejal.

Za boga! iz kakih vzrokov pa zagovarjate pouk nemščine? Soja naj vzgaja za praktično življenje! In ali se bo v praktičnem življenju nemščina potrebovala? Če je popeljal to duo, je to tudi za vedno namno! Imamo sočasno, ko so v razpisu zadnjega portirskega mesta zahtevali znanje nemškega jezika. Nekaj je gotovo v novi državi, to namreč da se sune razmere nikdar več ne povrnejo in da bo od nas človek svoj kos kruna — tudi berega — ceprav ne bo znal nikdar nemškega jezika. Roglejte Cehe! Ze pred vojno si uobli temnike zdravniške itd., ki niso umeli niti besedice nemške. Nezanjanje nemščine jim je konkor tonko ohranilo njihovo toliko obudovano samozavest in jih obrnilo pred asimilacijo z drugimi narodnostmi.

In s tem prihajam k drugemu poglavju. Predvojna šola sicer ni bila v stanu, podati deci bogve kako velikega zaklada nemškega jezika. Bili so po prvotni, začetni pojmi, običajne fraze itd. Deček je iz šole izstopil, prisel pozneje kot mladenič k vojaku, kjer si je jezik skvaril z različnimi spakodranimi izrazi, ki so mu silno imponirali, saj nekaj nemščine je znal še iz šole. Pozneje je šel v tvornico, v rudokope in premogokope, navadno v nemške kraje in je običajno za svojo ožjo domovino — narodnostno izginil. Isto se je godilo z ženskim svetom, ki je odhajal služiti k nemškimi družinam v mesta. Dekleta so se pozneje naravnost sramovala govoriti v mili materinski in so se spakovala na vse mogoče načine v tujem jeziku in v tujih običajih.

Pokažimo svoji deci lepoto in blaglasnost materinskega jezika! Naj mu preide v kri in meso, da »biti slovenske krvi, bodi Slovencu ponos!« Dokažimo, da ni to jezik samo za hlapce in planšarje, ampak da je v njem peval nesmrtni naš Prešeren in pisal globoko-duhoviti Cankar. Ponos in čast in ljubezen do slovenskega jezika je treba zbuditi že v deci, negovati pri odraslih in gojiti dalje od roda do roda. Potem bo odpadlo samo ob sebi tisto

neumno, skrajno nesmiselno hvalisanje, »da se naši ljudje tako hitro nauče tujih jezikov, da so tako bistroumni.« Seveda se hitro nauče nemščine, italijanščine — v par mesecih. A tudi v par mesecih se že ne smatrajo več za člana svojega naroda, asimilirajo se ravno tako hitro tujemu narodu z vsem bistom, kakor so se z jezikom. Na tisoče dokazov v Mariboru, Gradcu, Trstu in drugod. Pa upajmo, da smo tudi v tem pogledu opravili za vedno.

Sedaj pa še odgovor na večkrat stavljeno vprašanje: »Da, kaj pa bomo učili namesto nemščine?« Slovensko kaj drugega! Razširi se pouk spisja, domoznanstva itd., saj jasno govori že odlok višjega šolskega sveta. V narodni šoli naj se poučuje samo v slov. jeziku! Na višji stopnji naj jih seznanji učitelj s cirilico, to se zgodi lahko v par urah. Nekaj ur naj se odloči v višje organiziranih šolah (osemrazrednih in meščanskih) srbohrvaščini na podlagi narodnih pesmi in zemljepisnih sestavkov. Toda podlaga naj bo po vseh šolah in povsod v materinem jeziku!

Povod napisanemu mi je dalo, ker se čuje od raznih strani, da zlorabljajo nekateri odlok viš. šolskega sveta glede neobveznega pouka v nemščini kot povod, da agitirajo med šol. mladino in starši za priglajanje otrok neobveznemu pouku nemščine, kar smatram za skrajno — sramoto!

Tečaj za srbohrvaščino.

Kakor čitamo v 5. šte. »Učit. Tov.«, so pričeli tekočega meseca tečaje za priučitev srbohrvaščine in je obisk teh tečajev za ljubljansko učiteljstvo celo obvezen. — Kako bo pa z nami, ki služujemo na deželi?

Glasom razpisa v. š. sv. seznanjamo učence najvišjega razreda na šestrazrednicah nekoliko s srbohrvaščino. Mislim pa, da moremo to storiti tudi na štirirazrednicah in petrazrednicah — posebno na onih, kjer tvorijo vzporednice šest zaključenih šolskih let — ne da je učni jezik oškodovan. Med nami je dosti takih, ki smo službovali tekom vojne kot vojaki v Bosni, Dalmaciji, Crni gori in Srbiji, tako da nam teče govor v srbohrvaščini precej gladko. Treba je torej še slovniške naobrazbe, da izpopolnimo svoje znanje. Pa tudi oni tovariši, ki jim nedostaja konverzacija, bi mogli pouku ravnotako prisostvovati, saj se je že skoro vsakdo izmed nas bavil s srbohrvaščino. Ker je treba gledati, da se priučijo srbohrvaščine kolikor mogoče mnogo učiteljev — saj učiteljstvo službena mesta tudi menjava — bi bilo dobro, da se priredi tak tečaj tudi za učitelje na deželi. Sedaj to ni mogoče, pač pa o velikih počitnicah v Ljubljani. Seveda morajo dobiti udeleženci primerno odškodnino za stroške ali pa primerno oskrbo. Kaj, če bi Zaveza v tem pogledu nekaj storila?

Opomba uredništva: Določeno je že, da bodo taki tečaji v počitnicah v Ljubljani. Prof. dr. Ilesič piše srbohrvaško slovnico, ki jo bo lahko vsakdo s pridom uporabljal.

Iz naše organizacije. Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za novomeški okraj priredil v nedeljo, dne 23. t. m., ob 1. uri popoldne pri Kokincu v Novem mestu prijateljski sestanek. Imamo se marsikaj pogovoriti. Priate torej vsi! — Odbor.

+ Učiteljsko društvo za celjski okraj. Izkaz o III. zbirki za Zvezin sklad. Stevilke v oklepaju pomenijo prispevke za domači društveni sklad. Celje, okolica 41.60 K; Blagovna 23 K; (5 K); Dobrna (tov. Levstikova) 12 K; Dramlje 17 K; Frankolovo 44 K; Galicija 26 K; Grize 148.25 K; Gotovlje 78.42 K (4 K); Kalobje 4 K; Ljubice 35 K; Ljubecna 25 K (33 K); Nova cerkev 15 K (12 K); Pirešica 40 K; Petrovče 32.22 K; Svetina 10 K; St. Peter 25 K; St. Pavel 137.12 K; St. Lovrenc 27 K; St. Martin 25 K; St. Jur, deška 44 K; St. Jur, dekliška (tov. Sketova) 12 K; Teharje 12 K; (5 K); Vojnik 65 K; Zg. Ponikva 40 K; Zalec 106.50 K; skupaj 1043 K 11 h (59 K). Franc Brinar

+ Zveza slov. učiteljev in učiteljic na bivš. Štajerskem je na svoji dne 2. svečani v Celju se vršči odborovi seji sklenila v zadevi izvolitve učiteljskega zastopnika v višji šolski svet podati sledečo izjavo:

1. Zveza odklanja očitke, dabi se bila izvršila izvolitev tov. Černeja na podlagi kakega volilnega manevra.

2. Z ozirom na pravilno izvršitev izvolitve in specialne obmejne razmere Zveza ne more žrtvovati zastopnika Ljude-

vita Černeja, ki terazmere pozna, tergapozivlja, davztraja na svojem mestu.

Z ozirom na to, da je viš. šolski svet razpisal mesta okr. šolskega nadzornikov, je zveza slov. učit. in učiteljic izpremenila svoje prvotno stališče v toliko, da je pozvala iz posameznih nadzorniskih okolišev po tri učitelje, ki naj prosijo za razpisana mesta. Organizacija učiteljstva se nadeja, da se bo vsi šolski svet v blagor in procvit našega šolstva oziral pri imenovanju nadzornikov na te prošnje.

Giede razpusta Zveze je odbor mnenja, da bi bilo dobro počakati, dokler se uredijo meje Jugoslavije in uravna uprava, zakaj neke okrožne zveze učiteljstva v okviru Zaveze jugoslov. učiteljstva bodo potrebne, ker morejo te našo skupno organizacijo le utrditi. O tem se naj okr. učit. društva posvetujejo na prihodnjih svojih zborovanjih, da bomo na svojem o venki noči se vršcem deleg. zborovanju na jasnem. Svoja tozadevna mnenja, kakor tudi druge predloge, število članov in imena delegatov naznanite vodstvu do dne 30. marca!

Kar se tiče izstopa iz štaj. »Selbsthilfe«, je odbor mnenja, naj vsak ukrene po lastnem prepričanju in lastni volji, ker se zadeva ne tiče naravnost naše organizacije, vendar priporoča, da naj na novo niče ne pristopa.

+ Slovenjgraško učiteljsko društvo je zborovalo drugič v letu 1919. dne 2. svečani v Slov. Gradcu. Udeležba je bila vkljub skrajno slabemu vremenu jako povoljna — odsotnih je bilo samo 5 tovarišev. Kot veseli pojav našega društva moram omeniti dejstvo, da je pristopil kot član še zadnji neorganizovan tovariš v našem okraju, tako da nimamo sedaj v našem okraju nobenega tovariša ali tovarišice, ki bi ne bil član društva. Tako bi moralo biti povsod, zakaj kdor se še sedaj odteguje organizaciji in mu je mogoče preveč žrtvovati na borih kron za njo, ta res ni vreden, da ga nazivljamo »tovariša!« Na dnevnem redu je bilo: 1. Vzroki slabega šolskega obiska in kaj je opravičljivo. To temo je izprožil nadzornik Schechel z navedbo znane naredbe višjega šolskega sveta, da se ne navzočnost zaradi domačega dela ne sme več opravičiti. 2. Pravopis krajevnih imen. 3. Zgodovinska učna snov z ozirom na novo državo. Referent za točki 2. in 3. tov. ravnatelj Fr. Vrečko. Navzoči smo z zanimanjem poslušali izvajanja in so se skoraj vsi udeležili debate, kar dokazuje, da so taka predavanja velike važnosti. Na prihodnjem zborovanju, ki se bo vršilo 9. marca — ne 2. marca, kakor se je sklenilo, in sicer zaradi pustne nedelje ne — ob 1. uri popoldne v Slov. Gradcu predava tovarišica Irma Scheligova iz Šmartna o zemljepisni učni snovi z ozirom na državo SHS. Pričakujemo polnoštevilne udeležbe. — Po zborovanju smo se nekateri pogovarjali o raznih zahrbtnih napadih in smo prišli do zahteve, da se naj opuste taki napadi po časopisih!

Kronika.

= Amerika priznala SHS. Svetovni brzojav je javil dne 11. t. m. vest, ki mora razveseliti vsakega iskrenega Jugoslavana. V letih od mobilizacije naprej se je naše ljudstvo političsko tako razvilo, in se je njegova pozornost tako obrnila na zunanje političke dogodke, da je takoj vsakdo občutil bodisi v razumu bodisi intuitivno, da so Zedinjene države ameriške napravile naši pravični stvari neprecenljivo uslugo s tem, da so v toplih besedah ponovile svoja opetovana obetanja od lani, ko smo ne več v duši, pač pa še formalno bili Avstrijci, in s tem, da so izrečno in predvsem svetom priznale kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev kot državo, ki obstoja po volji svojega naroda in s pritrjevanjem drugih velikih narodov. Zaedno s Srbiji iz bivše kraljevine smosedaj tudi Hrvatini Slovenci priznani kot državni narod.

= Slovensko vseučilišče v Ljubljani. Listi poročajo, da s prihodnjim šol. letom otvorijo v Ljubljani slovensko vseučilišče in sicer za enkrat bogoslovno, modroslovno in pravslavno fakulteto. Obenem otvorijo tudi tehniško visoko šolo.

= Jugoslovanski dijaki ter obisk vseučilišča in tehnike v Pragi. Ministerposlanik Ivan Hribar v Pragi je na intervencijo poverjenikstva za uk in bogočastje brzojavil, da jugoslovanski visokošolci morejo biti sprejeti na vseučilišče v Pragi, tehniki naj se pa obrnejo na tehniko v Brno, ker je praška tehnika že prenapolnjena. Medicincem so se dovolile ugodnosti, ki jih uživajo, odnosno ki jih bodo eventualno deležni češki medicinci.

= »Jugoslovansko podporno društvo«. Listi poročajo, da se bosta doslej ločeni podporni društvi hrvatskih in srb-